

Přílohy

Příloha č. 1 Seznam témat a otázek jako podklad pro rozhovory s respondentkami

Okruhy otázek

Základní charakteristika respondentek

- Země původu.
- Věk.
- Druh pobytu, statut.
- Mají rodinu? Kolik mají dětí? Vnoučat? Žijí jejich nejbližší příbuzní v ČR, případně kde žijí? Jak často se popřípadě navštěvují?
- Náboženství?

Migrace do ČR

- Důvody odchodu ze země – push a pull faktory.
- Pobyt i v jiných zemích během procesu imigrace?
- Proč právě ČR?
- Jaké byly představy o hostitelské zemi? Shodovala se realita s původní představou o zemi? Měly dostatek informací o ČR?
- Jak dlouho pobývají imigrantky v ČR? Kdy do ČR přicestovaly? Jaká byla situace po příchodu do České republiky? Měly se v ČR na koho obrátit (příbuzní/známí/kamarádi), nebo byly odkázány samy na sebe? Jak si ženy sehnaly bydlení? Měly potíže s hledáním zaměstnání? Měly bezprostředně po příchodu dostatek informací, jak v této specifické situaci postupovat?

Neziskové organizace

- Využívala či využívá imigrantka služeb neziskových organizací specializujících se na potřeby a problémy imigrantů? Jaké NO případně navštívila? Jaké NO v této oblasti imigrantka zná?
- Jaké služby NO imigrantky případně využívají? (různé typy poradenství, jazykové kurzy, společenské a kulturní akce, jiné projekty apod.)

Pracovní trh

- Jaké mají vzdělání imigrantky? Původní profese? Jaké zaměstnání v ČR vykonávaly? Jaké zaměstnávání zastávaly v zemi jejich původu? Současné zaměstnání?
- Nechaly si imigrantky uznat VŠ diplom, bylo to nutné? Měly problém s uznáním diplomu či s uznáním jejich pracovní kvalifikace?
- Setkaly se imigrantky někdy s diskriminací v zaměstnání – ze strany zaměstnavatelů, kolegů, zákazníků?
- Problém se získáním zaměstnání díky odlišnému původu?
- Problém se získáním zaměstnání kvůli vyššímu věku?
- Problém se získáním zaměstnání kvůli pohlaví?

- Jaké byly pracovní podmínky v jejich zaměstnáních v ČR? Vyskytly se nějaké problémy? (Příliš dlouhá pracovní doba, přesčas – možnost proplácení přesčasů případně náhradní volno; pravidelné přestávky při práci – snaha zjistit, jaké jsou pracovní podmínky imigrantek v ČR).
- Byla pro ně dostupná pouze zaměstnání s nízkou kvalifikací?
- Dostávají/Dostávaly adekvátní odměnu za práci z pohledu imigrantek (benefity, dovolená, náhradní volno za práci přesčas...)

Zvládnutí jazyka

- Ovládají český jazyk – lze identifikovat během rozhovoru. Jak by se imigrantky samy ohodnotily?
- Jak se jazyk naučily/učí – kurzy, prostřednictvím kurzů neziskových organizací, doma – rodina, pomocí přátel, známých, online prostředí (online vzdělávací kurzy, sociální sítě), prostřednictvím filmů a seriálů, čtením knih, novin.
- Komunikují běžně v českém jazyce, nebo raději používají jiný jazyk? Jaký jazyk používají doma/ v rodině? Jaký v práci? Jaký se známými/přáteli?

Navazování sociálních kontaktů

- Zájmová činnost.
- Mají kontakty (známí, přátelé) mezi hostitelskou společností (mezi Čechy), nebo se spíše vídají s imigrantky ze stejné země původu či s jinými imigranty?
- Neformální vzdělávání.
- Navazování nových kontaktů. Dělá jim problém seznamovat se s novými lidmi?
- Myslí si, že česká společnost dobře přijímá cizince?

Identita a vytváření /získávání pocitu domova

- Jeden nebo dvojí domov?
- Jsou v České republice spokojené?
- Chtějí zůstat v ČR, nebo se vrátit zpět?
- Dodržují tradice a zvyklosti hostitelské společnosti? Jaké slaví svátky? Uchovávají si stále zvyky a tradice ze země svého původu?
- Jaké mají vztahy se svými dětmi (žijí společně, pravidelně se vídají či spolu komunikují).
- Udrží kontakty s imigranty ze země jejich původu? Mají stále kontakty ve své zemi původu? Jezdí do země původu pravidelně, případně jak často? Jakým způsobem s příbuznými či známými v zahraničí komunikují (telefon, e-mail, sociální sítě).
- Cítí se být Češkami? Nebo stále převažuje jejich původní státní příslušnost? Pocit sounáležitosti s majoritní společností?

Občanství

- Ano / ne (Po jak dlouhé době se jim případně podařilo občanství získat?)
- Chtějí vůbec získat české občanství?
- Důležitost získání státního občanství ze strany samotných imigrantů.

Pocit nespravedlnosti a nerovnosti

- Diskriminace, xenofobie, rasismus – Setkala se někdy imigrantka s diskriminací, například kvůli vzhledu, jazyku, pohlaví, věku apod. - Konkrétní zkušenosti a případy ze života imigrantek.
- Jak imigrantky případně zvládají tyto nepříjemné situace – vzdor, bezmocnost, vytrvalost odhodlání, nadhled, smíření apod. Co jim pomáhá to překonat?
- Negativní zkušenosti v rámci začleňování do majoritní společnosti?

Ekonomika domácnosti

- S kým imigrantka žije v domácnosti?
- Kolik členů domácnosti je v produktivním věku a finančně přispívají na chod domácnosti? Financuje imigrantka chod domácnosti sama?
- Žije imigrantka ve společné domácnosti s dětmi či vnoučaty?
- Pokud imigrantka žije sama, pomáhá jí někdo s financováním? Dostává nějaké příspěvky od státu (např. příspěvek na bydlení)?

Legislativa a státní správa

- Orientace v zákonech, zejména v zákonu o pobytu cizinců; mají pocit, že znají svá práva a povinnosti – mají dostatek informací o povinnostech vázajících se k různým druhům pobytu v ČR? Orientují se v rámci pracovního trhu apod.?
- Mají dostatek informací ohledně svých práv a povinností, vědí, kde je získat?
- Spoléhají se v těchto právních a sociálních záležitostech (povinnosti spojené s pobytem/zdravotním pojištěním atd.) na jiné osoby (např. na potomky, přátele, neziskové organizace apod.)?
- Využívají případně poradenství NNO v těchto otázkách?
- Jaká je komunikace/zkušenosti s úřady (cizineckou policií apod.)?
- Zdravotní pojištění, důchodové pojištění – mají dostatek informací, orientují se v systému? Využívají případně poradenství NO v těchto záležitostech?

Sociální otázky

- Orientace v důchodovém systému.
- Pobírají ženy důchod v ČR nebo v zemi svého původu? (Pobíraly někdy nemocenskou, podporu v nezaměstnanosti, sociální dávky, příspěvky na bydlení) – situace, zkušenosti, problémy?
- Jak často vyhledávají lékařskou pomoc? Byly někdy hospitalizovány v ČR, případně jak dlouho a jak často? Jaké jsou zkušenosti s lékaři či nemocnicí?
- Cítí se osaměle?
- Cítí se finančně zajištěny?
- Mají přehled o situaci jejich vrstevníků v zemi jejich původu?

Stáří

- Sociální a zdravotní problémy spojené se stářím – zahrnutý i v ostatních bodech.
- Mají nějaké zdravotní problémy?
- Počítají imigrantky s tím, že se o ně ve stáří postarají jejich děti či jiní příbuzní?

- Spoléhají se imigrantky na podporu státu - pobyt v domově důchodců apod.?
- Jak si představují svoji budoucnost - raději by zůstaly ve vlastní domácnosti, nebo by chtěly žít se svými potomky či se raději spolehly na pomoc zvenčí?

Životní podmínky

- Lze vyzorovat z návštěvy u imigrantek (část rozhovorů bude vedena přímo v domácnosti respondentek).

Plány do budoucna

Příloha č. 2 Seznam otázek pro komunikaci s respondentkami prostřednictvím e-mailu

Dobrý den!

Do rukou se Vám dostal seznam otázek, který bude sloužit jako podklad pro moji diplomovou práci na téma ***Integrace imigrantek v důchodovém věku v České republice***. Cílem tohoto výzkumu je především popsat skupinu imigrantek v předdůchodovém a důchodovém věku v České republice, zjistit, jaká je ekonomická a sociální situace těchto žen, s jakými problémy se v ČR potýkají a jak se jim celkově žije v ČR.

Vaše odpovědi zůstanou anonymní, proto Vás velice prosím, abyste na otázky odpovídaly co nejpravdivěji. Pokud by pro Vás nebylo příjemné odpovídat na některé otázky, tak je můžete vynechat. Získaná data budou použita pouze pro účely diplomové práce.

Předem děkuji za Vaši ochotu a Váš čas!

Pavla Suchánková

ČR – zkratka pro Českou republiku

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA RESPONDENTKY

Z jaké země pocházíte?

Jaké je Vaše státní občanství?

Kolik Vám je let?

Vyznáváte nějaké náboženství, případně jaké?

V jakém roce jste přišla do ČR?

Žijete v České republice od Vašeho příchodu soustavně, nebo jste pobývala i v jiných zemích?

Žila jste před Vaším příchodem do ČR i v jiných zemích. Pokud ano, můžete uvést kde, a jak dlouho jste tam pobývala?

Jaký máte druh pobytu (statut) v České republice, pokud nemáte české občanství?

Jaké druhy pobytu jste měla v minulosti v České republice, pokud jich bylo více?

Máte nějaké potomky? Pokud ano, uveďte prosím kolik?

Žijí Vaši příbuzní s Vámi v ČR?

Pokud máte rodinu v ČR, jak často se navštěvujete?

MIGRACE DO ČESKÉ REPUBLIKY

Jaké byly Vaše důvody odchodu ze země původu, proč jste zemi opustila?

Proč jste si vybrala právě ČR?

Měla jste v ČR nějaké příbuzné před Vaším příchodem?

Měla jste dostatek informací o ČR, než jste sem přicestovala?

Jakým způsobem jste informace o ČR získávala?

Jaká byla Vaše situace po příchodu do České republiky?

Měla jste se v ČR na koho obrátit, nebo jste byla odkázána sama na sebe?

Měla jste potíže s hledáním zaměstnání po Vašem příchodu?

NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Využívala jste někdy služeb nějaké neziskové organizace specializující se na problémy imigrantů/cizinců? Pokud ano, můžete uvést názvy těchto neziskových organizací?

Jaké služby neziskových organizací jste případně využívala/využíváte?

- a) Různé typy poradenství (sociální, právní, psychologické)
- b) Jazykové kurzy
- c) Společenské a kulturní akce
- d) Zapojení v projektech neziskových organizací
- e) Jiné, uveďte prosím:

PRACOVNÍ TRH

Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní
- b) Středoškolské
- c) Vyšší odborné
- d) Vysokoškolské
- e) Jiné, uveďte prosím:

V případě, že jste studovala vysokou školu v zemi svého původu, musela jste si nechat uznat vysokoškolský diplom v ČR kvůli zaměstnání? Pokud ano, měla jste s tím nějaké komplikace?

Jaká je Vaše původní profese?

Jaké zaměstnání nyní v ČR vykonáváte?

Jaká další zaměstnání jste v ČR v minulosti vykonávala?

Podařilo se Vám zde najít zaměstnání ve Vašem oboru?

Jaké zaměstnání jste zastávala v zemi původu?

Jak byste zhodnotila pracovní podmínky ve Vašich zaměstnáních v ČR, byly dostatečné?

Setkala jste se někdy ve svém zaměstnání s diskriminací/nespravedlností – ze strany zaměstnavatele, kolegů, zákazníků? Pokud ano, uveďte příklad prosím:

Měla jste někdy problém se získáním zaměstnání díky odlišnému původu? Pokud ano, uveďte příklad prosím:

Měla jste někdy problém se získáním zaměstnání kvůli vyššímu věku? Pokud ano, uveďte příklad prosím:

Měla jste někdy problém se získáním zaměstnání kvůli Vašemu pohlaví? Pokud ano, uveďte příklad prosím:

ČESKÝ JAZYK

Jaký je Váš rodný jazyk?

Jak jste se naučila/učíte český jazyk?

- a) Soukromé jazykové kurzy
- b) Jazykové kurzy neziskových organizací
- c) Samouk
- d) Pomocí rodiny, pomocí přátel, známých
- e) Online prostředí (sociální sítě, online vzdělávací kurzy)
- f) Prostřednictvím filmů a seriálů
- g) Čtení knih, novin apod.
- h) Jiné, uveďte prosím:

Na stupnici 1 – 5 (jako ve škole, 1 je nejlepší), ohodnoťte prosím, jak ovládáte český jazyk.

Komunikujete běžně v českém jazyce, nebo raději používáte rodný či jiný jazyk?

- a) Ano, komunikuji běžně v českém jazyce
- b) Ne, používám jiný jazyk, uveďte.....

Jaký jazyk používá pro tyto typy komunikace, vypište prosím:

- a) Doma s rodinou -
- b) S přáteli -
- c) V zaměstnání -

OBČANSTVÍ

Máte české státní občanství?

POKUD ANO:

- Měla jste nějaké komplikace při získávání českého občanství?
- V jakém roce jste české občanství získala?
- Po jak dlouhé době se Vám podařilo občanství získat?

POKUD NE:

- Pokud české občanství nemáte, chtěla byste ho získat?

EKONOMIKA DOMÁCNOSTI

Kolik členů má domácnost, ve které žijete?

Kolik členů Vaší domácnosti finančně přispívá na chod domácnosti?

Žijete ve společné domácnosti s dětmi či vnoučaty?

Musíte zajistit celou domácnost finančně sama?

Podporují Vás finančně Vaši příbuzní?

LEGISLATIVA A STÁTNÍ SPRÁVA (ÚŘADY)

Máte dostatek informací ohledně svých práv a povinností jakožto cizinec v ČR?

Víte, kde byste měla takové informace hledat? Uveďte příklady prosím:

Vyznáte se v zákoně o pobytu cizinců?

- a) Ano
- b) Ne
- c) V zákoně informace nevyhledávám
- d) Jiné:

Jak řešíte záležitosti spojené s pobytem/zdravotním pojištěním/starobním důchodem apod.?

- a) Spoléhám se sama na sebe
- b) Spoléhám se na své děti
- c) Spoléhám se na své přátele, známé
- d) Využívám služeb neziskových organizací věnujících se této problematice
- e) Spoléhám na pomoc úřadů a cizinecké policie
- f) Jiné, uveďte prosím:

Jaké máte zkušenosti s českými úřady?

Navštívila jste někdy cizineckou polici v ČR? Pokud ano, jak probíhaly Vaše návštěvy?

SOCIÁLNÍ OTÁZKY

Jaké máte v současnosti zdravotní pojištění?

Měla jste někdy komerční zdravotní pojištění? Pokud ano, jaké máte zkušenosti s tímto typem pojištění?

Orientujete se v systému důchodového pojištění v České republice? Máte o něm dostatek informací?

Pobíráte důchod v ČR? Pokud důchod v ČR zatím nepobíráte, budeme mít v ČR nárok na důchod?

Započítávají/Započítají se Vám do českého důchodu i odpracovaná léta v zemi Vašeho původu?

Máte nárok na důchod pouze v zemi svého původu?

Pobírala jste někdy nějakou formu sociální podpory či jiné dávky v ČR. Pokud ano, zaškrtněte prosím jakou:

- a) Nemocenská
- b) Podpora v nezaměstnanosti
- c) Příspěvky na bydlení
- d) Příspěvek na dítě
- e) Rodičovský příspěvek
- f) Pomoc v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení
- g) Jiné, uveďte prosím:

Jak často vyhledáváte lékařskou pomoc?

- a) Velmi málo
- b) Několikrát do roka
- c) Maximálně 1x za měsíc
- d) Častěji než 1x za měsíc

Byla jste někdy dlouhodobě hospitalizována v ČR?

Jaké máte zkušenosti s přístupem lékařů či nemocnic v ČR?

Cítíte se být dostatečně finančně zajištěná?

VOLNÝ ČAS A ZÍSKÁVÁNÍ KONTAKTŮ

Čemu se věnujete ve volném čase?

Je pro Vás obtížné seznamovat se zde s novými lidmi?

Máte přátele/známé mezi Čechy?

Myslí si, že česká společnost dobře přijímá cizince?

Jste v České republice spokojená?

IDENTITA

Cítíte se v Čechách jako doma?

Chtěla byste v Čechách už zůstat, nebo byste se raději vrátila domů?

Dodržujete tradice a slavíte svátky české společnosti? Pokud dodržujete, vyjmenujte prosím stručně jaké:

Dodržujete tradice a slavíte svátky podle země svého původu?

Udržuje kontakty s krajany v ČR? Pokud ano, jak často se scházíte se svými krajany v ČR?

Máte stále kontakty (rodina, přátelé, známí) ve své zemi původu? Pokud ano, jakým způsobem spolu komunikujete?

Jezdíte do země svého původu? Případně jak často?

DISKRIMINACE A NESPRAVEDLNOST

Setkala jste se někdy s projevem diskriminace či nespravedlnosti, například kvůli vzhledu, jazyku, pohlaví, věku? Pokud ano, uveďte příklad prosím:

STÁŘÍ

Počítáte s tím, že se o vás ve stáří postarají Vaše děti či jiní příbuzní?

Spoléháte se na podporu státu ve stáří?

BUDOUCNOST

Jaké jsou Vaše plány do budoucna?